

Lag

om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) 8 § 1—3 och 5 mom., 9 b § 1 och 2 mom., 11 a § 1 och 2 mom., 12 §, 14 § 1 mom., rubriken för 16 § samt 16 § 1, 2 och 4 mom., 17 b § 1 mom., 17 d §, 19 § 2 mom., 35 § 2 mom., 39 § 2 mom., 46 § 3 mom. och 49 § 1 punkten,

av dem 8 § 1—3 och 5 mom., 9 b § 1 och 2 mom., 11 a § 1 och 2 mom., 14 § 1 mom., rubriken för 16 § samt 16 § 1, 2 och 4 mom., 17 b § 1 mom., 17 d §, 39 § 2 mom. och 49 § 1 punkten sådana de lyder i lag 190/2019, 19 § 2 mom. och 35 § 2 mom. sådana de lyder i lag 186/1994 samt 46 § 3 mom. sådant det lyder i lag 662/2015, samt

fogas till lagen en ny 8 a §, i stället för den 8 a § som upphävts genom lag 190/2019, som följer:

8 §

Fastställelse av avtal

Ett avtal som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt ska ingås skriftligen och för fastställelse föreläggas det välfärdsområde inom vars område barnet är bosatt. Institutet för hälsa och välfärd fastställer formuläret för de blanketter som används i avtalet.

Om barnet inte är bosatt i Finland, ska avtalet för fastställelse föreläggas det välfärdsområde inom vars område barnet senast var bosatt i Finland eller, om barnet inte har varit bosatt i Finland, det välfärdsområde inom vars område barnets föräldrar eller någondera av dem är bosatt. Om inget välfärdsområde är behörigt med stöd av vad som föreskrivs ovan, ska avtalet föreläggas Helsingfors stad för fastställelse.

När välfärdsområdet prövar om avtalet kan fastställas ska det beakta barnets bästa samt barnets önskemål och åsikt på det sätt som föreskrivs i 10 och 11 §. Barnatillsyningsmannen eller den som har förordnats att bereda fastställelsen av avtalen ska personligen samtala med barnet, om barnet samtycker till detta och ett samtal behövs för att utreda barnets önskemål och åsikt. Avtalet får inte fastställas om ingendera av barnets föräldrar är dess vårdnadshavare.

Ett avtal som välfärdsområdet har fastställt är gällande och kan verkställas såsom ett lagakraftvunnet domstolsbeslut.

8 a §

Tillämpning i landskapet Åland

Vad som i denna lag föreskrivs om välfärdsområden tillämpas när det gäller landskapet Åland på kommunerna i landskapet Åland.

9 b §

Stöttat och övervakat umgänge samt övervakade byten

Föräldrarna kan avtala om att umgänget mellan barnet och en förälder ska ske som stöttat umgänge eller övervakat umgänge, eller att umgängestillfället ska inledas och avslutas under övervakning (*övervakade byten*). Vårdsområdet kan fastställa avtalet på det sätt som föreskrivs i 8 §, om stöd eller övervakning behövs av grundad anledning med tanke på barnets bästa. Övervakat umgänge kan fastställas endast om stöttat umgänge eller övervakade byten inte räcker för att trygga barnets bästa.

Under samma förutsättningar som vårdsområdet kan fastställa ett avtal kan en domstol besluta att umgänget ska ske som stöttat eller övervakat umgänge eller med övervakade byten.

11 a §

Beslut om vårdnaden om barn och umgängesrätt medan barnet är omhändertaget

Bestämmelser om avgörande av ärenden som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt medan barnet är omhändertaget finns i 46 § i barnskyddslagen (417/2007). Om ett avgörande i ärendet på grund av omhändertagandet är onödigt med tanke på barnets bästa, kan vårdsområdet lämna avtalet utan fastställelse eller domstolen avslå ansökan.

Ett av vårdsområdet fastställt avtal eller en domstols beslut om vårdnad om barn och umgängesrätt inverkar inte på omhändertagandet eller dess innehåll.

12 §

Ändring av avtal och beslut

Avtal som fastställts av vårdsområdet eller domstols beslut angående vårdnad om barn eller umgängesrätt kan ändras, om förhållandena ändrats efter det avtalet fastställdes eller beslutet gavs eller då anledning härtill annars föreligger.

14 §

Anhängiggörande och rätt att föra talan

Ett ärende som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt inleds genom en ansökan som får göras av barnets föräldrar gemensamt, den ena föräldern, barnets vårdnadshavare eller vårdsområdet.

16 §

Inhämtande av utredning av vårdsområdet

I ett ärende som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt ska domstolen vid behov inhämta utredning hos det vårdsområde inom vars område barnet eller barnets föräldrar eller någon annan delaktig är bosatta. Om någon av dessa inte är bosatt i Finland, ska utredning inhämtas hos det vårdsområde inom vars område personen vistas. När domstolen begär utredning ska den närmare ange i vilka frågor utredning särskilt behövs.

Syftet med utredningen är att ge domstolen uppgifter om familjens situation, barnets levnadsförhållanden och andra omständigheter som inverkar på avgörandet av ärendet. Om det under pågående utredning framgår att ärendet kan avgöras genom ett avtal som välfärdsområdet fastställer, ska välfärdsområdet ge de berörda personerna behövlig hjälp att ingå avtalet.

Domstolen ska ange en tidsfrist för när utredningen ska lämnas. Om domstolen anser att välfärdsområdets utredning är bristfällig eller om nya omständigheter som kommit fram vid behandlingen av ärendet fordrar ytterligare utredning, kan domstolen begära att den tidigare utredningen kompletteras eller begära andra upplysningar.

17 b §

Ordnande av sakkunnigtjänster

Det välfärdsområde inom vars område tingsrätten har sitt administrativa kansli ska se till att tingsrätten har tillgång till ett tillräckligt antal sådana sakkunnigbiträden som avses i 5 § i lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar för medling i tvister som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt och för sådant biträdande vid hörande av barnet som avses i 15 a § i denna lag. I en tvåspråkig domkrets ska välfärdsområdet se till att tingsrätten har tillgång till sakkunnigtjänster på både finska och svenska.

17 d §

Ersättning för sakkunnigtjänster

För anlitande av sakkunnigbiträden vid medling i vårdnadstvister i domstol och vid hörande av barnet betalar staten ersättning till det välfärdsområde som ansvarar för ordnandet av sakkunnigtjänsterna. Ersättning betalas som kalkylerad ersättning per dag för biträdande vid sammanträde och som ersättning per timme för åtgärder som utförs utanför sammanträdet. Om medlingen genomförs eller barnet hörs någon annanstans än i det välfärdsområde där tingsrätten har sitt administrativa kansli eller utanför den särskilt överenskomna huvudsakliga tjänstgöringsorten för sakkunnigbiträdet, ersätts välfärdsområdet för de rese- och inkvarteringskostnader som föranletts av medlingen eller hörandet av barnet och för det dagtraktamente som betalas till sakkunnigbiträdet. Närmare bestämmelser om storleken på den ersättning som betalas per dag eller per timme, de åtgärder för vilka ersättning betalas per timme samt de kostnader som ersätts utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 §

Behörighet på grund av barnets boningsort

Välfärdsområdet kan fastställa ett avtal om vårdnad om barn eller umgängesrätt, om barnet är bosatt i Finland.

35 §

Centralmyndigheten

Statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter samt polismyndigheterna ska på begäran av justitieministeriet lämna handräckning för att utreda barns vistelseort och levnadsförhållanden, för att säkerställa verkställighet av vårdnadsbeslut som meddelats i en främmande stat samt återlämnande av barn och för att förebygga olovligt bortförande av barn.

39 §

Hörande av barnet

På utredandet av barnets åsikt tillämpas 15 a, 16 och 16 a §. En begäran som gäller utredande av barnets åsikt ska riktas till det välfärdsområde inom vars område barnet vistas.

46 §

Verkställighet av förordnanden om att barn ska återlämnas

Ett förordnande om återlämnande av barn ska verkställas oberoende av vad som eventuellt har beslutats om vårdnaden eller om omhändertagandet av barnet. Återlämnande får dock inte ske efter det att barnet fyllt 16 år.

49 §

Bemyndigande att utförda förordning

Genom förordning av statsrådet utfärdas det vid behov närmare bestämmelser om
1) de uppgifter som välfärdsområdet har enligt denna lag,

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Nådendal och Helsingfors den 8 juli 2022

Republikens President

Sauli Niinistö

Familje- och omsorgsminister Aki Lindén